

Павлов Костянтин Володимирович

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки і торгівлі
Волинський національний університет імені Лесі Українки*

Pavlov Kostiantyn

*Doctor of Economics, Professor,
Professor of the Department of Economics and Trade
Lesya Ukrainka Volyn National University
ORCID: 0000-0003-2583-9593*

DOI: 10.25313/2520-2294-2024-6-10038

СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

STIMULATION OF INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE SYSTEM OF ECONOMIC SECURITY OF THE REGION

Анотація. Економічна безпека регіону є складним та багатограним поняттям, оскільки вона залежить від регіональних аспектів розвитку. Це ускладнює розуміння безпекової ситуації в усіх складових регіону. Сучасні дослідження, пов'язані з інноваційним розвитком та дотриманням норм і правил досягнення економічної безпеки, є надзвичайно важливими і актуальними. Закон України «Про основи національної безпеки» чітко визначає основні напрями державної політики, спрямованої на захист національних інтересів суб'єктів господарювання від різних ризиків і загроз. Однак, механізми та методи досягнення економічної безпеки на регіональному рівні, що базуються на інноваційних підходах для досягнення сталого розвитку, досі залишаються недостатньо вивченими та практично нерозкритими. Існуючі теоретичні та практичні підходи до визначення безпеки ще не розмежовані в змістовому та функціональному аспектах між національним і регіональним рівнями.

Мета. Метою статті є дослідження шляхів та засобів для забезпечення стимулятивних процесів та їх подальшого безперервного розвитку в системі формування економічної безпеки в регіонах держави.

Матеріали та методи. Економічна безпека регіону є багатограним поняттям із складною структурою функціонування, оскільки залежить від різних регіональних компонентів розвитку. Це призводить до усвідомлення складності безпекової ситуації в усіх аспектах регіону. Наразі актуальним є дослідження, пов'язане з інноваційним розвитком у контексті дотримання норм і правил забезпечення економічної безпеки. Закон України «Про основи національної безпеки» чітко визначає основні напрями державної політики, спрямованої на врахування та захист національних інтересів суб'єктів господарювання від різних ризиків та загроз. Проте досі залишаються не розкритими механізми та методи досягнення економічної безпеки на регіональному рівні, що базуються на інноваційних підходах до сталого розвитку. Існуючі теоретичні та практичні підходи до визначення безпеки поки що не розмежовані за змістом і функціональністю на національному та регіональному рівнях безпекового середовища.

Результати. Економічна безпека регіону є складним системним поняттям, яке поділяється на різні рівні та має різноманітні змістовні ознаки. Ми вважаємо, що економічна безпека регіону являє собою сукупність заходів та методів управління державними та регіональними ресурсами, спрямованих на забезпечення стабільного безпекового середовища та протидію ризикам і загрозам.

Економічна безпека регіону не обмежується лише захистом від загроз. Це динамічний процес, спрямований на досягнення амбітних цілей, що гарантують стабільність та процвітання. Ось деякі ключові аспекти цього процесу: синергія держави та ринку; захист та розвиток; економічна самостійність; раціональне природокористування; єдині правила гри; сприятливий клімат для добробуту; інновації та конкурентоспроможність.

Перспективи. Досягнення цих цілей робить економічну безпеку регіону не просто захисним механізмом, а потужним драйвером розвитку, що гарантує процвітання та стабільність для його жителів.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, інноваційне стимулювання, економічна безпека, безпека, безпека регіону.

Summary. The economic security of a region is a complex and multifaceted concept, as it depends on regional aspects of development. This makes it difficult to understand the security situation in all region components. Modern research on innovative development and compliance with the norms and rules for achieving economic security is fundamental and relevant. The Law of Ukraine, «On the Fundamentals of National Security,» clearly defines the main directions of state policy to protect the national interests of business entities from various risks and threats. However, the mechanisms and methods of achieving economic security at the regional level, based on innovative approaches to sustainable development, still need to be studied more and practically undiscovered. Existing theoretical and practical approaches to the definition of security still need to be differentiated in the content and functional aspects between the national and regional levels.

Objective. The purpose of the article is to study the ways. It means to ensure stimulating processes and their further continuous development in the system of economic security formation in the state's regions.

Materials and methods. The economic security of a region is a multifaceted concept with a complex functioning structure since it depends on various regional components of development. This leads to the realization of the complexity of the security situation in all aspects of the region. Currently, research related to innovative development in the context of compliance with the rules and regulations of economic security is relevant. The Law of Ukraine, «On the Fundamentals of National Security,» clearly defines the main directions of state policy aimed at considering and protecting the national interests of business entities from various risks and threats. However, the mechanisms and methods of achieving economic security at the regional level based on innovative approaches to sustainable development still need to be explored. Existing theoretical and practical approaches to the definition of security still need to be differentiated by content and functionality at the national and regional levels of the security environment.

Results. The economic security of a region is a complex systemic concept divided into different levels and has various substantive features. The financial security of an area is a set of measures and methods of managing state and regional resources to ensure a stable security environment and counteracting risks and threats.

The economic security of a region is not limited to protection against threats. It is a dynamic process to achieve ambitious goals that guarantee stability and prosperity. Some of the critical aspects of this process are a synergy between the state and the market, protection and development, economic independence, environmental management, standard rules of the game, and a favorable climate for prosperity, innovation, and competitiveness.

Prospects. The achievement of these goals makes the economic security of the region not just a protective mechanism but also a powerful driver of development that guarantees prosperity and stability for its residents.

Key words: innovations, innovative development, innovative stimulation, economic security, security, regional security.

Постановка проблеми. Економічна безпека регіону є поняттям комплексним та має складну структуру свого функціонування, адже вона є залежною від регіональних компонентів розвитку. Це в свою чергу веде до розуміння складності безпекової ситуації усіх складових регіону.

В той же час, є важливим та актуальним на сьогодні дослідженням, що пов'язано з інноваційним розвитком в контексті дотримання норм та правил досягнення економічної безпеки. Закон України: «Про основи національної безпеки» чітко регламентує основні вектори стратегії державної політики, яка направлена врахувати та захищати національні інтереси суб'єктів господарювання від різноманітних ризиків та загроз.

Однак, досі не з'ясованими і практично не розкритими є механізми та методи досягнення економічної безпеки регіонального масштабу, які базуються саме на інноваційних механізми досягнення сталих результатів розвитку.

Існуючі практичні та теоретичні підходи до визначення безпеки до поки не є розмежованими у змістовому та функціональному значенні серед національного та регіонального рівнів безпекового середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Низка дослідників: С. М'юрдок, К. Нор, Ф. Трейгер відстоюють думку залежності економічної безпеки від кількох обставин: територіальна економічна та

соціальна цілісність країни, стабільний інноваційний розвиток досягнутих рівнів господарського устрою з майбутнім відтворенням [13].

Дослідник Х. Маковські, Клос А. та Латожек Е. енергетичну безпеку соціалізує виключно із незалежністю у прийнятті важливих тактичних рішень державного та регіонального рівнів. Протидія зовнішнім впливам інших суб'єктів, країн, учасників на політичній арені є запорукою високого рівня безпечності країни та регіону [11; 12].

Досліджуючи рівневість структури економічної безпеки, особливо актуальною за умов децентралізаційних процесів є усе ж таки енергетична безпека регіону. Досягнення стабільного регіонального розвитку економічної, соціальної, екологічної стійкості на засадах високого рівня конкурентоспроможності та міжнародного контенту.

Науковці В. Геєць, М. Кизим та І. Гришова тлумачать економічну безпеку регіону виходячи із двох сторін: як невід'ємну частину макроекономічного розвитку країни та умову ефективного управління регіональних органів управління та як відносно самостійну систему функціонування регіональних органів управління [3; 10].

Є зрозумілим, що національна безпека формує свою структуру, де чільне місце належить економічній безпеці регіону, яка максимально забезпечує всебічний розвиток відповідного територіального

угруповання та країни загалом та протидіє викликам та загрозам [2].

Метою статті є дослідження шляхів та засобів для забезпечення стимулятивних процесів та їх подальшого безперервного розвитку в системі формування економічної безпеки в регіонах держави.

Матеріали та методи. Економічна безпека регіону є багатограним поняттям із складною структурою функціонування, оскільки залежить від різних регіональних компонентів розвитку. Це призводить до усвідомлення складності безпекової ситуації в усіх аспектах регіону.

Наразі актуальним є дослідження, пов'язане з інноваційним розвитком у контексті дотримання норм і правил забезпечення економічної безпеки.

Закон України «Про основи національної безпеки» чітко визначає основні напрямки державної політики, спрямованої на врахування та захист національних інтересів суб'єктів господарювання від різних ризиків та загроз.

Проте досі залишаються не розкритими механізми та методи досягнення економічної безпеки на регіональному рівні, що базуються на інноваційних підходах до сталого розвитку.

Існуючі теоретичні та практичні підходи до визначення безпеки поки що не розмежовані за змістом і функціональністю на національному та регіональному рівнях безпекового середовища.

Виклад основного матеріалу. Глобалізаційні вектори співпраці є особливо важливими для України у період воєнного стану та несприятливих викликів та загроз. Досягнення зазначених векторів співпраці є важливим за умови належного рівня економічної безпеки країни та її регіонів.

Цей аспект потребує глибокого осмислення в науковому, методологічному та прикладному вимірах. Внутрішні та зовнішні ризики, різноманітні загрози економічному, екологічному, територіальному та соціальному розвитку країни, і є об'єктами економічної безпеки регіонів та країни загалом.

Поняття регіону є надзвичайно структуроване та необхідне у становленні націоналізованого підходу. Окрім того, регіон у територіальному та економічно-організаційному розумінні охоплює сукупність ресурсів кліматичного, ресурсного, матеріального та фінансового забезпечення.

Це є свідченням того, що регіони є основними інноваційними центрами забезпечення належного рівня економічної безпеки. Необхідність запровадження інноваційних розробок є передумовою до регіональної інноваційної політики в напрямі інфраструктурної адаптації.

Вдосконалення інноваційної та технологічної інфраструктури, підвищення рівня інвестиційно-конкурентоспроможного середовища є важливою складовою економічної безпеки регіону. Регіон у своїй сукупності з іншими елементами повинен активно зосереджуватися та розвиватися саме в інноваційно-

му середовищі, яке дозволить досягти ефективності у забезпеченні саме економічної безпеки.

Варто урахувати той факт, що виважена регіональна політика реалізації інноваційної діяльності передбачає у свою чергу запровадження механізму управління та нарощення інноваційного потенціалу.

Зазначений механізм активізації інноваційного розвитку регіону знаходиться у залежності від низки обставин:

- інноваційний розвиток є динамічним процесом та змінюється за умови взаємозалежності різних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища;
- розуміння інноваційного потенціалу включає позитивні зміни та мінливості технічних, особистісних, природних обставин та чинників розвитку;
- системність в управлінні інноваційного розвитку передбачає ґрунтовне переосмислення ролі та значення людського капіталу та робочої сили.

Разом з тим законодавчі аспекти України не є особливо прийнятними для застосування заходів щодо підвищення рівня безпеки. В той же час, економічна безпека є пов'язана з іншими безпековими компонентами: регіональним розвитком, організаційно-виробничою інфраструктурою, соціально-демографічними обставинами.

Регіональний розвиток є відображенням соціально-економічного розвитку регіону, який націлено на збалансованість рушійних сил та інструментів відтворення мезоекономічного масштабу.

Організаційно-виробнича інфраструктура — це стан потенціалу виробничих-технологічних продуктивних сил та альтернативних можливостей області для досягнення потрібного стану модернізації та відтворення інноваційних засад.

Соціально-демографічні обставини є інструментами визначення рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, інвестиційних умов реструктуризації промислових та невиробничих об'єктів, соціалізація у системі регіонального розвитку.

Особливою перепоною досягнення потрібного рівня економічної безпеки є слабка та недорозвинена регіональна інфраструктура, яка впливає на зниження собівартості і господарюючих суб'єктів та інвестиційних залучень у регіон загалом [4; 8; 9].

Економічній безпеці регіону, як економічній категорії є притаманними кілька специфічних рис, які концептуалізовано на рисунку 1.

Узагальнюючи концептуалізацію рисунку 1 слід констатувати залежність визначених компонентів від інноваційного економічного розвитку.

Разом з тим механізми управління економічної безпекою мають стати частиною стратегії регіону, які повинні бути максимально адаптованими до активного соціально-економічного розвитку [1].

Стратегія інноваційного розвитку має на меті безпекові цілі досягнення. Основними компонентами зазначеної стратегії має стати порядок, зображений на рис. 2.

Рис. 1. Характеристика складових економічної безпеки регіону

Джерело: розробка автора

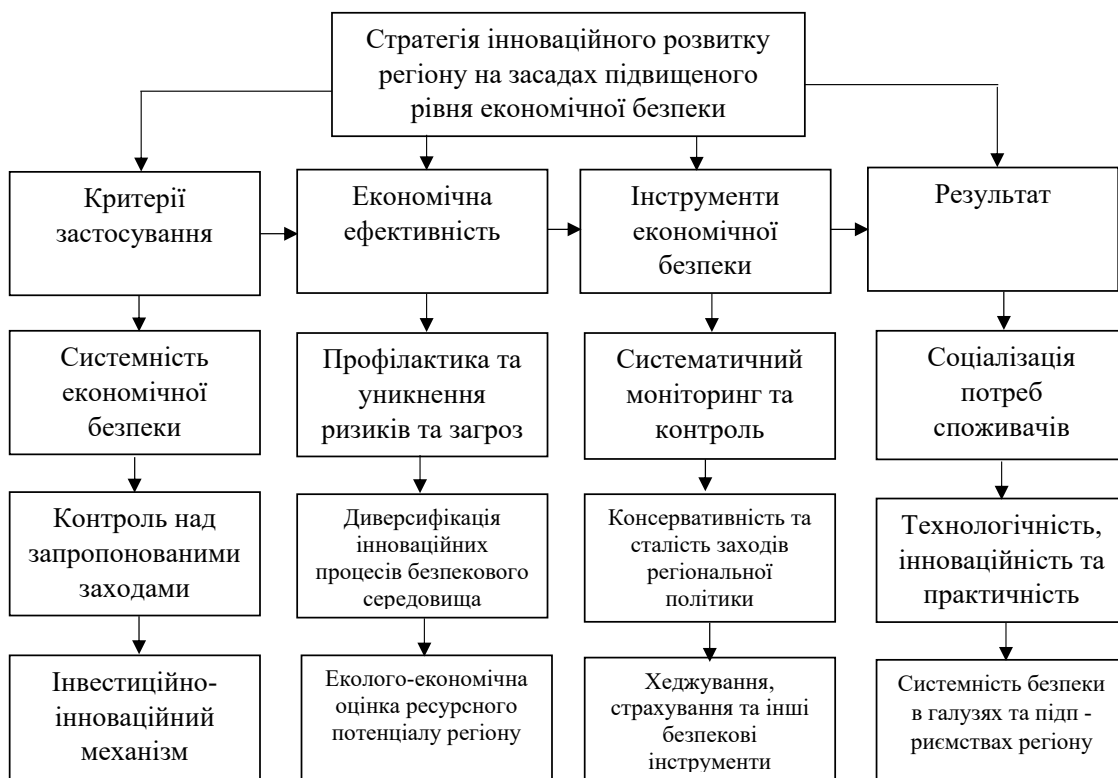

Рис. 2. Стратегія інноваційного розвитку регіону на засадах підвищеного рівня економічної безпеки

Джерело: удосконалено автором на основі [4; 6; 8]

Згідно мого переконання стратегія інноваційного розвитку регіону на засадах підвищеного рівня економічної безпеки вміщує в себе такі наступні компоненти: критерії застосування, економічна ефективність, інструменти економічної безпеки, очікуваний результат.

Критерії застосування запропонованої стратегії є передумовами прийнятності охоплюють системність економічної безпеки, контроль над запланованими заходами, інвестиційно-інноваційні механізми. Економічна ефективність є важливим показником запровадження відповідної стратегії та включає в себе профілактику та уникнення ризиків та загроз, диверсифікацію інноваційних процесів безпекового середовища, еколого-економічну оцінку ресурсного потенціалу регіону.

В той же час, особливої уваги потребують інструменти економічної безпеки, які охоплюють систематичний моніторинг та контроль, консервативність та сталість заходів регіональної політики, хеджування, страхування, та інші безпекові інструменти. Результатом стратегії має стати: соціалізація потреб споживачів, технологічність і інноваційність та практичність, системність безпеки в галузях та підприємствах регіону.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Економічна безпека регіону є системним поняттям яке структурується за рівнями та змістовними ознаками. Економічна безпека регіону, на

мое переконання — це комплекс заходів та методів управління державними та регіональними інструментами щодо забезпечення стійкого безпекового середовища регіону та протидії ризиків та загроз

Разом з тим економічна безпека регіону є складним системним поняттям реалізації та досягнення стратегічних завдань регіону, серед яких мають місце:

- синергетична взаємодія за умов інтеграції державних та ринкових суб'єктів та об'єктів у забезпеченні фінансової безпеки країни;
- протидія та регіональний розвиток галузей та сфер захисту від потенційних та наявних загроз та ризиків національній та регіональній безпеці;
- самостійність регіональної державної та ринкової політики у напрямі підвищення рівня економічної безпеки та стабільності соціально-економічного стану;
- ефективність методів та важелів впливу регіону на збереження природньо-ресурсного та економічного потенціалу,
- уніфікованість нормативно-правових засад у частині легалізації та пріоритетності процесів забезпечення економічної безпеки регіонів.
- формування прозорого та дієвого правового та адміністративного осередку з метою всебічного розвитку та збільшення добробуту громадян регіону, відновлення конкурентоспроможності підприємства на залученні найкращих інноваційних практик.

Література

1. Басараб В., Новосад Д., Павлова О., Шабала О. Упровадження соціальних та екологічних інновацій міст Західної України. *Галицький економічний вісник*. 2021. Т. 71, № 4. С. 43–49. doi: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.04.04.
2. Бондаревська О.М. Економічна безпека регіонів у системі економічної безпеки держави. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. № 24 (2). С. 54–57. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/24-2-2017/14.pdf> (дата звернення: 01.02.2024).
3. Геєць В.М., Кизим М.О., Клебанова Т.С., Черняк О.І. Моделювання економічної безпеки: монографія. Харків: ІНЖЕК, 2006. 240 с. URL: <https://tinyurl.com/2h6oy8s4> (дата звернення: 01.02.2024).
4. Кравченко М.В. Механізми забезпечення розвитку інноваційних процесів та економічної безпеки щодо формування інфраструктури Дніпровського регіону. *Економіка та суспільство*. 2021. № 32. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-36>.
5. Лагодієнко В.В., Павлов К.В., Павлова О.М., Саркісян Г.А. Інноваційна діяльність на регіональних туристичних ринках: модернізація та регулювання : монографія. Луцьк : СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2022. 402 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21739> (дата звернення: 01.02.2024).
6. Павлова О.М., Павлов К.В., Новосад О.В., Матійчук Л.П. Сутність енергетичної безпеки України в умовах трансформаційних змін. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2021. № 2. С. 84–91. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/24993> (дата звернення: 01.02.2024).
7. Павлова О.М., Павлов К.В., Писанко С.В., Матійчук Л.П. Регулювання інвестиційно-інноваційної активності в електроенергетичній галузі України : монографія. Луцьк : ФОП Мажула Ю.М., 2023. 204 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21736> (дата звернення: 01.02.2024).
8. Павлова О.М., Павлов К.В., Новосад О.В. Інноваційна політика підвищення конкурентоспроможності регіональних газорозподільних підприємств : монографія. Луцьк : СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2021. 295 с. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21741> (дата звернення: 01.02.2024).
9. Стрішенець О.М., Новосад О.В., Коротя М.І. Диверсифікація інноваційних заходів на газорозподільних підприємствах України в контексті європейського досвіду. *Економічний часопис Східноєвропейського національного*

університету імені Лесі Українки. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. № 2 (14). С. 7–13. doi: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2018-02-7-12>.

10. Gryshova I. et al. Assessment of the EU and Ukraine Economic Security and Its Influence on Their Sustainable Economic Development. *Sustainability*. 2019. Vol. 12, No. 18. P. 7692. doi: <https://doi.org/10.3390/su12187692>.

11. Kłos A., Latoszek E. The Economic Security of Ukraine and the European Union in the Context of a Military Crisis. *Studia Europejskie — Studies in European Affairs*. 2023. 4. P. 109–132. doi: <https://doi.org/10.33067/SE.4.2023.7>.

12. Machowski H. Ost-West-Handel: Entwicklung, Interessenlagen, Aussichten. *Aus Politik Und Zeitgeschichte*. 1985. Vol. 35. P. 5–18. URL: www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/archiv/533312/ost-west-handel-entwicklung-interessenlagen-aussichten/ (дата звернення: 24.06.2024).

13. Murdoch C., Knorr K., Trager F. Economic factors as objects of security: Economics security & vulnerability. Lawrence, United States: Economic Interests & National Security. 2001. 867 p.

14. Novosa O. The role of innovation and investment activity for region gas transport enterprises. *Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*. 2019. 3 (19). P. 30–37. doi: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-03-30-37>.

References

1. Basarab, V., Novosad, D., Pavlova, O., & Shabala, O. (2021). Uprovadzhennya sotsialnykh ta ekolohichnykh innovatsiy mist Zakhidnoyi Ukrayiny [Implementation of social and ecological innovations in the cities of Western Ukraine]. *Halysky ekonomichnyy visnyk*, 71 (4), 43–49. doi: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.04.04 [in Ukrainian].

2. Bondarevska, O.M. (2017). Ekonomichna bezpeka rehioniv u systemi ekonomichnoyi bezpeky derzhavy [Economic security of regions in the system of economic security of the state]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, 24 (2), 54–57. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/24-2-2017/14.pdf> [in Ukrainian].

3. Heyets, V.M., Kyzym, M.O., Klebanova, T.S., & Chernyak, O.I. (2006). Modelyuvannya ekonomichnoyi bezpeky: monohrafiya [Modeling of economic security: a monograph]. Kharkiv: INZHEK. URL: <https://tinyurl.com/2h6oy8s4> [in Ukrainian].

4. Kravchenko, M.V. (2021). Mekhanizmy zabezpechennya rozvytku innovatsiy nykh protsesiv ta ekonomichnoyi bezpeky shchodo formuvannya infrastruktury Dniprovskoho rehionu [Mechanisms for ensuring the development of innovative processes and economic security regarding the formation of the infrastructure of the Dnipro region]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 32. doi: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-32-36> [in Ukrainian].

5. Lahodiyenko, V.V., Pavlov, K.V., Pavlova, O.M., & Sarkisyan, H.A. (2022). Innovatsiyna diyalnist na rehionalnykh turystychnykh rynkakh: modernizatsiya ta rehulyuvannya: monohrafiya [Innovative activity in regional tourism markets: modernization and regulation: monograph]. Lutsk: SPD Hadyak Zhanna Volodymyrivna, drukarnya “Volynpolihraf”. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21739> [in Ukrainian].

6. Pavlova, O.M., Pavlov, K.V., Novosad, O.V., & Matiychuk, L.P. (2021). Sutnist enerhetychnoy bezpeky Ukrayiny v umovakh transformatsiynykh zmin [The essence of energy security of Ukraine in the conditions of transformational changes]. *Aktualni problemy innovatsiynoy ekonomiky*, 2, 84–91. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/24993> [in Ukrainian].

7. Pavlova, O.M., Pavlov, K.V., Pysanko, S.V., & Matiychuk, L.P. (2023). Rehulyuvannya investytsiyno-innovatsiynoyi aktyvnosti v elektroenerhetychniy haluzi Ukrayiny: monohrafiya [Regulation of investment and innovation activity in the electric power industry of Ukraine: a monograph]. Lutsk: FOP Mazhula Yu. M. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21736> [in Ukrainian].

8. Pavlova, O.M., Pavlov, K.V., & Novosad, O.V. (2021). Innovatsiyna polityka pidvyshchennya konkurentospromozhnosti rehionalnykh hazorozpodilnykh pidpryyemstv: monohrafiya [Innovative policy of increasing the competitiveness of regional gas distribution enterprises: a monograph]. Lutsk: SPD Hadyak Zhanna Volodymyrivna, drukarnya “Volynpolihraf”. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/21741> [in Ukrainian].

9. Strishenets, O.M., Novosad, O.V., & Korotya, M.I. (2018). Dyversyfikatsiya innovatsiynykh zakhodiv na hazorozpodilnykh pidpryyemstvakh Ukrayiny v konteksti yevropeyskoho dosvidu [Diversification of innovative measures at gas distribution enterprises of Ukraine in the context of European experience]. *Ekonomichnyy chasopys Skhidnoyevropeyskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrayinky*. Lutsk: Vezha-Druk, 2 (14), 7–13. doi: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2018-02-7-12> [in Ukrainian].

10. Gryshova, I. et al. (2019). Assessment of the EU and Ukraine Economic Security and Its Influence on Their Sustainable Economic Development. *Sustainability*, 12 (18), 7692. doi: <https://doi.org/10.3390/su12187692>.

11. Kłos, A., & Latoszek, E. (2023). The Economic Security of Ukraine and the European Union in the Context of a Military Crisis. *Studia Europejskie — Studies in European Affairs*, 4, 109–132. doi: <https://doi.org/10.33067/SE.4.2023.7>.

12. Machowski, H. Ost-West-Handel: Entwicklung, Interessenlagen, Aussichten. *Aus Politik Und Zeitgeschichte*, 35, 5–18. URL: www.bpb.de/shop/zeitschriften/apuz/archiv/533312/ost-west-handel-entwicklung-interessenlagen-aussichten/.

13. Murdoch, C., Knorr, K., & Trager, F. (2001). Economic factors as objects of security: Economics security & vulnerability. Lawrence, United States: Economic Interests & National Security.

14. Novosa, O. (2019). The role of innovation and investment activity for region gas transport enterprises. *Economic journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*, 3 (19), 30–37. doi: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-03-30-37>.